

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 8569-05-19 X נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

ת"ע 8710-05-19 X ואח' נ' X

ת"ע 8614-05-19 X נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

ת"ע 8591-05-19 X נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת ג'מילה ג'בארין כליפה

תובע 1. פלוני

באמצעות היורשת בת הזוג גב' פלונית

2. פלונית

ע"י ב"כ עו"ד עזאם יעקוב

נגד

נתבעים 1. פלוני

2. פלוני

ע"י ב"כ עו"ד מטאנס פארס

חקיקה שאושרה:

חוק הירושה, תשכ"ה-1965: סע' 14(א), 54, 54(א)

מיני-רציו:

* המנוחה הורשה בצוואתה את רכושה לבנה התובע ולביתה ג' ז"ל, שנפטרה במפתיע לפני המנוחה, בהיותה ערירית. ג' ערכה צוואה באותו יום לפיה הורשה את הזכויות שקיבלה מאימה לאחיינים שלה הם הנתבעים דכאן. הנתבעים לא הצליחו להוכיח כי כוונת סבתם מ' ז"ל הייתה לצוות את הזכויות שהעניקה לביתה ג' לנתבעים עצמם ולא הוכיחו גם כי מדובר כאן "בחסר" בצוואה שניתן להשלימו ע"י העברת הזכויות שהוענקו לג' בצוואה, לידי הנתבעים. דרישה זו הינה בבחינת "הוספה" לצוואת מ' ז"ל, מה שאין בה.

* ירושה – צוואה – פרשנות

* ירושה – צוואה – כיבוד רצון המצווה

בקשה למתן צו קיום צוואת האם/הסבתא המנוחה ובקשה למתן צו ירושה אחר האחות/הדודה והתנגדות לבקשות אלה. רקע: ב-2015, ערכו המנוחה מ' וביתה ג', שתי צוואות נפרדות בפני אותו עו"ד ונוטריון. המנוחה הורשה בצוואתה את רכושה לבנה התובע 1 ובתה ג' ואילו ג' הורשה בצוואתה את זכויותיה שקיבלה מאימה מ', לאחיינים שלה – נכדי המנוחה מבנה א' ז"ל – הנתבעים כאן. הבת ג' נפטרה

במפתיע לפני המנוחה, בהיותה ערירית. בין הצדדים התגלעה מחלוקת בעיקר לעניין הנכסים והזכויות שציוותה המנוחה לבתה ג'. לטענת הנתבעים על ביהמ"ש להורות על השלמת החסר בצוואה, או מתן פרשנות לכוונת המנוחה מ' ז"ל, ולהורות כי הנכדים הנתבעים, יקבלו את הזכויות שהועברו במסגרת הצוואה למנוחה ג' (הבית שבקומת הקרקע והתובע יקבל את הבית בקומה הראשונה). מאידך לעמדת התובעים, צוואת מ' ז"ל ברורה והיא ציוותה הזכויות לג' באופן מפורש וללא תנאי, וללא קשר לצוואת ג' ולא הוכחה כל כוונה של המנוחה להוריש הזכויות לנתבעים ועל כן ומשנפטרה ג' לפני המנוחה, הרי החלק שלה מתחלק בין יורשי המנוחה על פי דין, למעט הבנות אשר הדירה אותן האם המנוחה מהירושה.

ביהמ"ש לענייני משפחה דחה את ההתנגדות מהטעמים הבאים:

צוואת המנוחה, על פניה, תקינה. הנתבעים, לא הצליחו לעמוד בנטל ההוכחה הרובץ עליהם, ולא הצליחו להוכיח כי צוואת המנוחה מ' ז"ל, אינה משקפת את רצונה האמתי והחופשי ולא הוכיחו כי כוונת המנוחה מ' הייתה להעביר להם את הדירה בקומת הקרקע או את הזכויות שהוריש לג'.

לשונה של הצוואה ברורה לחלוטין ואינה משתמעת לשתי פנים וממנה ניתן בנקל לעמוד על רצון וכוונת המצווה – המנוחה מ' ז"ל, לפיו האחרונה הוריש חלק מזכויותיה לרבות הדירה בקומת הקרקע, לבתה ג'. הוא ותו לאו. בלשון צוואה זו, אין כל אחיזה או עיגון, לטענת הנתבעים לפיה, כוונת המנוחה מ' ז"ל, היא שהנכדים שלה – הנתבעים, יקבלו בסופו של יום, את הבית בקומת הקרקע. אם זו הייתה כוונה המנוחה מ' סביר שהיא הייתה כותבת זאת במפורש בגוף צוואתה, לדוגמא באמצעות הוראת "יורש אחר יורש", או יורש על תנאי דוחה, בפרט משמדובר כאן בצוואה שנערכה ע"י עורך דין. אך היא לא עשתה כן, ולא בכדי. כאשר לנתבעים עצמם אין הסבר לכך. בנוסף, גם לאחר פטירת בתה ג', לא שינתה את הצוואה ולא הוסיפה את הנתבעים כנהנים.

מנסיבות עריכת שתי הצוואות, כעולה מעדות עוה"ד שערך את הצוואת, מדובר בשתי צוואות נפרדות עצמאיות, וכל אחת עומדת בפני עצמה, ללא קשר ביניהן. לא היה כל "תיאום" או התניה בין מ' ז"ל ובין בתה ג'. למ' ז"ל היה רצון חופשי להוריש זכויותיה לבתה ג' ללא קשר למה שתיעשה ג' ברכושה. וגם לג' היה רצון עצמאי וחופשי להוריש את זכויותיה שירשה מאמה, לאחיינים שלה – הנתבעים כאן. כ"כ, אין בעדויות האחרות כדי להוכיח כי כוונת המנוחה מ' בצוואה הייתה להעביר הזכויות בדירה בקומת הקרקע (וכל הזכויות שציוותה לג') לנתבעים.

בכל הנוגע לטענת הנתבעים כי מות המנוחה ג', יצר חוסר בצוואה של המנוחה מ', כך שהמנוחה מ' לא צפתה את המוות הפתאומי של הבת ג', ועל כן יש להשלים את החסר ע"י העברת הזכויות לידי הנתבעים – אמנם בתי המשפט הכירו במקרים מסוימים כי בצוואה עשוי שיתגלה חסר, במרבית המקרים, החסר נובע בשל אירועים שהתרחשו בין מועד עריכת הצוואה לבין מות המצווה, ושלא נצפו בצוואה עצמה, אך ביהמ"ש ישרים את החסר כאשר הוראות הצוואה (המפורשות או המשתמעות) יוצרות מצב הנוגד את אומד-דעתו של המצווה; כך למשל מקרה ובו המצווה ציווה את כל רכושו לשני ילדיו, לאחר עריכת הצוואה ולפני מות המצווה נולד ילד נוסף, שתיקת הצוואה ביחס לילד הנוסף עשויה, בתנאים מתאימים, להיחשב כחסר וביהמ"ש רשאי להשלימו, יש להשלים החסר על-פי רצונו ההיפותטי של המצווה. הרצון שיש להניח כי היה לו בעת עריכת הצוואה אילו נתן דעתו לחוסר, השופט ממשיך את קו המחשבה של המצווה, ומשלים באמצעותו את שהמצווה עצמו החסיר. אך אין זה המקרה שבנדון, כאמור, לא הוכח כי היה קשר בין שתי הצוואות ולא הוכח רצונה של המנוחה מ' ז"ל, שהיא תוריש את הזכויות לג' בתנאי שג' תוריש לנתבעים. המנוחה לא גילתה רצון זה בפני עו"ד עורך הצוואה, ולא ברור, אם בכלל ידעה על הצוואה של ג', לא הוכח מה היה רצונה של המנוחה מ' אילו ידעה שהבת ג' תלך לעולמה לפנייה. ביהמ"ש שוכנע כי רצונה של המנוחה היה להעניק הזכויות לג' ותו לאו, כאשר לג' הרצון המלא והחופשי לעשות

בזכויותיה כרצונה. דרישת הנתבעים להשלמת "החסר" באמצעות העברת הזכויות שהוענקו לג' בצוואה, לידי הנתבעים הינה בבחינת "הוספה" לצוואת מ' ז"ל, מה שאין בה.

בהינתן כי, ג' נפטרה לפני המנוחה, כשהיא רווקה וללא ילדים, ולאור הוראות סעיף 14(א) לחוק הירושה התשכ"ה 1965, יוצא כי, המנה של ג' בצוואה מתחלקת בין היורשים על פי דין של המנוחה (למעט הבנות – אשר הדירה אותן המנוחה מ' ז"ל מהעזיבון בהתאם לצוואה).

צו קיום צוואה וצו ירושה יינתנו במסמך נפרד.

פסק דין

לפניי, בקשה למתן צו קיום צוואת המנוחה מ' ז"ל, מתאריך 11/6/15, ובקשה למתן צו ירושה והתנגדות לבקשות אלה.

רקע עובדתי

1. התובע מס' 1 הוא בנה של המנוחה מ' ז"ל, הוא פתח בהליך שבנדון, אך בין לבין, במהלך ניהול ההליך, הלך לעולמו, ואשתו ויורשתו גב' ק', נכנסה בנעליו, כתובעת בתיק.

2. הנתבעים, הם נכדיה של המנוחה מ', בניו של בנה א' ז"ל, שנפטר לפני אימו המנוחה.

3. המנוחה מ' ז"ל, נפטרה בתאריך X, לאחר שהותירה אחריה צוואה מתאריך 11.6.2015 שנערכה בפני עו"ד ונוטריון, בה הורישה זכויותיה לבנה התובע מס' 1 ובתה גב' ג'.

4. בו ביום, 11/6/2015, ערכה גב' ג' צוואה בפני אותו עו"ד ונוטריון, בה הורישה זכויותיה שקיבלה מאימה גב' מ', לאחיינים שלה – הנתבעים כאן.

5. גב' ג', נפטרה בהיותה רווקה בתאריך X (לפני אמה ... ז"ל), ולא הותירה אחריה בן זוג ולא ילדים.

6. התובע, הגיש בקשה למתן צו קיום צוואת אמו המנוחה ז"ל, מתאריך 11/6/15, וכן בקשה למתן צו ירושה, עבור חלקה של ג' אשר הלכה לעולמה כרווקה ללא ילדים, לפני אימה המנוחה.

7. הנתבעים הגישו כתב התנגדות, לבקשה למתן צו קיום צוואה ולבקשה למתן צו ירושה.

8. בין הצדדים התגלעה מחלוקת בעיקר לעניין הנכסים והזכויות שציוותה המנוחה לבתה ג', לשיטת הנתבעים – כוונת המנוחה מ' ז"ל – היא שהזכויות שציוותה לג' יהיו בסופו של יום לנכדים שלה – הנתבעים כאן, זאת בהסתמך על שתי הצוואות שנערכו ביחד באותו יום אצל אותו עו"ד, ועל כן יש לפרש את הצוואה של המנוחה מ' ז"ל או להשלים את החסר, באופן שהזכויות של ג' יועברו לנתבעים; מאידך לשיטת התובעים, צוואת מ' ז"ל ברורה והיא ציוותה

הזכויות לג' באופן מפורש, וללא תנאי, וללא קשר לצוואת ג', ולא הוכחה כל כוונה של המנוחה להוריש הזכויות לנתבעים, ועל כן ומשנפטרה ג' לפני המנוחה, כשהיא רווקה ללא ילדים, הרי החלק שלה מתחלק בין יורשי המנוחה.

9. הצדדים לא הגיעו להסכמות, ונשמעו ראיות. הנתבע מס' 1 הגיש תצהיר ונחקר בפניי; התובעת, הגישה תצהיר מתאריך ונחקרה בפניי, היא הצהירה כי מסכימה לנתונים שנמסרו ע"י בעלה המנוח בתצהירו שצורף לבקשות שהוגשו. גם עו"ד והנוטריון עורך הצוואות, נחקר בפניי. בתום הראיות, הגישו הצדדים סיכומים בכתב.

הסכסוך- המחלוקת

10. בתאריך 11/6/15 נחתמו שתי צוואות בפני אותו עו"ד ונוטריון: צוואה של המנוחה האם מ' ז"ל, וצוואה אחרת של בתה- ג' ז"ל. הצוואות נערכו בשפה הערבית.

צוואת המנוחה מ'

11. המנוחה מ' ז"ל, הורשה בצוואתה את זכויותיה בחלקות X לילדיה, התובע מס' 1 וביתה ג' ז"ל כמפורט להלן (סעיף 1 - , תת סעיפים 1-5 שם):

- 1-הדירה בקומת הקרקע, ושטח אדמה משלוש צדדים, לבת ג'.
- 2- קומה ראשונה, מעל קומת הקרקע לעיל, לבן התובע בלבד, במיוחד משהוא בנה קמה זו מכספיו.
- 3- לבן התובע, זכות בנייה של שתי קומות מעל הקומה הראשונה..
- 4- חלקת אדמה הנמצאת מאחורי הדירה, שנמצאת בין הדירה בקומת הקרקע ובין קרקע של מר X, מצד המזרח, בשטח של 6 מט', לבת ג' בלבד.
- כן הורשה האם מ' ז"ל לבת ג' : את חצר הכניסה לדירה, וגם שטח חלקת אדמה הנמצאת מצד בית מר X."
- 5- הצד של החניון לרכבים- לבן התובע, עם זכויות מעבר לקומת קרקע לנכדים הנתבעים, ובמקרה חירום להחניית רכב.
- המנוחה מ' ז"ל, בסעיף 4 לצוואתה, הדירה מירושתה את בנותיה הנשואות,
- כן המנוחה מ' ז"ל, בסעיף 5 לצוואתה, הורשה את זכויותיה הרשומות X, לילדיה התובע והבת ג', כמפורט בצוואה

צוואת הבת ג' ז"ל מתאריך 11/6/15.

12. המנוחה ג' ז"ל הורשה בצוואתה מתאריך 11/6/15, את זכויותיה, שירשה מהוריה, לאחיינים שלה – הנתבעים דכאן-

13. טענות הנתבעים- המתנגדים-

א. המנוחה מ' ז"ל, השאירה צוואה נוטריונית בפני עו"ד.

- באותו יום בו חתמה מ' ז"ל על צוואתה, היא דאגה שתיערך צוואה של ג' ז"ל, ולא בכדי שהצוואה של ג' נחתמה באותו יום, נערכה אף אצל אותו עורך דין ובאותו ניסוח.
- ב. המנוחה ג' הורשה בצוואתה, לאחיינים שלה, הנתבעים, את כל הזכויות שירשה מאמה ואביה, ובגוף הצוואה פירטה את הזכויות בדיוק באותה צורה וניסוח, כפי שצינו ופורטו בצוואה של אמה מ' ז"ל.
- ג. המנוחה מ' ז"ל, תמיד הביעה את דעתה ורצונה כי הדירה הנמצאת בקומת הקרקע תהיה של הנתבעים, וכי הדירה שבקומה הראשונה תהיה של בנה התובע; למ' ז"ל היו סיבות להימנע מלרשום את הזכויות בקומה הראשונה ישירות ע"ש אביהם של הנתבעים.
- ד. כל המשפחה וכל הסובבים אותם, ידעו שהבית בקומת הקרקע יהיה ללא ספק לנתבעים, והתנהגות מ' ז"ל ועריכת הצוואה של ג' רק מוכיחה ענין זה.
- ה. צירוף שתי הצוואות לרבות תוכן, ניסוחן ומועד חתימתן, רק מחזק העובדה כי הכוונה הייתה מאז ומעולם שהזכויות שהועברו בצוואה לג', יגיעו בסופו של יום לנתבעים.
- ו. תימוכין לגרסתם נמצא בניסוח הצוואה עצמה, התיקנים שנעשו בה. מפנים במיוחד לסעיף 5 לצוואה, עת המנוחה מ' ז"ל ציוותה לנתבעים זכות מעבר לדירה בקומת הקרקע.
- ז. כל הנסיבות מצביעות על כך שכוונת המורשה המנוחה מ' ז"ל הייתה שהנכדים שלה- הנתבעים, יקבלו את הבית שבקומת הקרקע, והבן התובע יקבל את הבית בקומה הראשונה. מאחר ולא ניתן היה להוריש ישירות לאביהם של הנתבעים ז"ל, עקב בעיות כלכליות, והצדדים ביקשו להימנע מפגיעה ברגשותיה של הבת ג', אז נעשתה ההורשה בשתי הצוואות כאשר בראשונה, הורשה המנוחה מ' ז"ל, את הזכויות לבתה ג' ובצוואה שנייה הורשה הבת ג' את הזכויות לאחיינים שלה הנתבעים. אלא מה, הבת ג' נפטרה, בניגוד לכל הציפיות, לפני אמה מ', ובכך נקטעה שרשרת ההורשה ונמנע מהנתבעים, את הזכויות שהובטחו להם גם ע"י הסבתא מ' ז"ל וגם בצוואתה של הדודה ג' ז"ל. ועל כן יש לתקן החסר ולתת פרשנות לצוואת המנוחה מ', באפן הזכויות של ג' יועברו לנתבעים.
- הנתבעים מפנים בסיכומים [לסעיף 54\(א\) לחוק הירושה](#) ולפסיקה.
- ח. רק הפטירה המוקדמת והלא צפויה של הבת ג', טרפה את כל הקלפים מחדש ופגעה בסופו של יום ברצונה של המורשה.
- ט. בכתב התנגדות, טענו הנתבעים כי נפלו פגמים צורניים ומהותיים בעריכת צוואת המנוחה מ' ז"ל וביקשו לדחות את הבקשה לקיום צוואתה; ואילו בסיכומים בקשו שביהמ"ש יורה על השלמת החסר בצוואה, או מתן פרשנות לכוונת המנוחה מ' ז"ל, ולהורות כי הנכדים הנתבעים, יקבלו את הזכויות שהועברו במסגרת הצוואה למנוחה ג'.

13. טענות התובעים -

א. יש לקיים את הצוואה, מדובר בצוואה נוטריונית. צוואה מנוסחת בלשון ברורה לחלוטין; צוואה תקינה מבחינת ניסוחה ומבחינת צורתה. צוואה שנערכה בפני רשות, בשפה ערבית מובנת.

ב. אין טענה כנגד תוקף הצוואה, להפך, המתנגדים מאשרים בעצם שאכן הצוואה נערכה ע"י המנוחה, אך הם בקשו שהם יקבלו את החלק של הבת ג'.

ג. הצוואה ברורה ואין לתת פרשנות אחרת מלבד זה המובן מניסוחה; המנוחה ציוותה את החלקים לבת ג' ללא כל תנאי, אם המנוחה התכוונה אחרת ושהחלק שציוותה לג' יעבור לאחר מותה של האחרונה לנתבעים, היא הייתה מציינת זאת במפורש בגוף הצוואה שלה. אך היא לא עשתה כן.

ד. הבת ג' ז"ל, נפטרה, לפני פטירת אימה המנוחה, המנוחה לא ערכה צוואה אחרת, היא לא ביטלה ולא שינתה את צוואתה שבנדון. לא הוכחה כי למנוחה מ' הייתה כוונה להוריש לנתבעים.

ה. בעת מות המורשה מ' ז"ל, ג' לא הייתה בין החיים, הבת ג' נפטרה כשהיא רווקה, לא היו לה צאצאים, ובשל כך היא לא נמנית בין היורשים. על כן המנה אשר ציוותה המנוחה לג' תחולק בין כל יורשי המנוחה על פי דין, למעט הבנות אשר הדירה אותן האם המנוחה מהירושה.

דיון והכרעה-

14. עקרון העל המנחה בעניין קיום צוואה הוא "מצווה לקיים דברי המת".

בע"א [1212/91](#) קרן לב"י נ' פליציה בינשטוק, מח(3) 705 (1994) נפסק: "הכלל הגדול הוא, ששומה עלינו - החיים - לכבד את רצונו של המת, ומחובתנו לעשות כמיטב יכולתנו כדי ליתן תוקף לכוונתו כפי שזו באה לידי ביטוי בצוואתו.

כן באותו ענין נקבע גם: "עקרון יסוד הוא במשפט הצוואות - והוא ראשון ונעלה בין נעלים - כי "מצווה לקיים דברי המת". מכירים אנו בזכותו של אדם - ואדם הוא כל אחד מאתנו - לשלוט על חלוקת נכסיו לאחר-מות, וכי על פיו יישק דבר..."

15. עסקינן בבקשה לקיים צוואת המנוחה מ' ז"ל מתאריך 11/6/15, שנערכה בפני עו"ד ונוטריון. על פניה, מדובר בצוואה תקינה ומשכך נטל ההוכחה רובץ על שכמי המתנגדים-הנתבעים, להוכיח אחרת.

16. הנתבעים, לא הצליחו לעמוד בנטל ההוכחה הרובץ עליהם, ולא הצליחו להוכיח כי צוואת המנוחה מ' ז"ל, אינה משקפת את רצונה האמתי והחופשי.

הנתבעים העלו טענה בכתב ההתנגדות כי נפלו פגמים צורניים ומהותיים בעריכת הצוואה; אך טענה זו לא הוכחה בלשון המעטה. מדובר בטענה כללית שהועלתה בחלל ריק, ללא כל פירוט וללא כל ביסוס בחומר הראיות. הנתבעים אף זנחו טענה זו בסיכומיהם, ואני דוחה טענה זו בשתי ידיים.

17. הנתבעים מיקדו את טענותיהם בכך שיש לפרש את הצוואה באופן שכוונת המנוחה מ' היא שהנכדים שלה הנתבעים דכאן- יקבלו את הבית בקומת הקרקע והתובע יקבל את הבית בקומה הראשונה, ועל כן נערכו שתי צוואות באותו יום, צוואה של מ' שהורשה את הזכויות בקומת קרקע לג', וצוואה של ג' שהורשה הזכויות לנתבעים. ברם, הנתבעים לא הוכיחו כי כוונת המנוחה מ' הייתה להעביר את הדירה בקומת הקרקע או את הזכויות שהורשה לג', לנתבעים, והכל מהנימוקים שיפורטו להלן.

18. **סעיף 54 לחוק הירושה** קובע לאמור

פירוש הצוואה

- (א) מפרשים צוואה לפי אומד דעתו של המצווה כפי שהיא משתמעת מתוך הצוואה, ובמידה שאינה משתמעת מתוכה – כפי שהיא משתמעת מתוך הנסיבות.
- (ב) צוואה הניתנת לפירושים שונים, הפירוש המקיים אותה עדיף על פירוש שלפיו היא בטלה.
- (ג) צוואה יכול שתהיה בלשון מתנה, מחילה או הודאה או בכל לשון אחרת.

לשון הצוואה של המנוחה מ' ז"ל

19. על מנת להתחקות אחר כוונתה של המנוחה מ', יש לבחון תחילה את לשון הצוואה עצמה. לשונה של הצוואה, ברורה לחלוטין ואינה משתמעת לשתי פנים; מלשון הצוואה עצמה ניתן בנקל לעמוד על רצון וכוונת המצווה- המנוחה מ' ז"ל, לפיו האחרונה הורשה חלק מזכויותיה לרבות הדירה בקומת הקרקע, לבתה ג'. הוא ותו לאו. צוואה זו לפי לשונה הפשוטה, מבטאת את רצונה הכן והאמתי של המנוחה מ' ז"ל באשר מה ייעשה ברכושה לאחר מותה.

20. בלשון צוואה זו, אין כל אחיזה או עיגון, בין במפורש ובין במשתמע, לכוונה האחרת הנטענת של הנתבעים לפיה, כוונת המנוחה מ' ז"ל, היא שהנכדים שלה- הנתבעים, יקבלו בסופו של יום, את הבית בקומת הקרקע; אין בצוואה זו, כל תנאי או סייג בעניין הורשת הזכויות ל בת ג'. קבלת גרסה זו של הנתבעים, משנה באופן מהותי את צוואת מ' ז"ל והוספה לצוואת מ', מה שאין בה.

21. אם למנוחה מ' ז"ל, הייתה כל כוונה אחרת, סביר להניח שהייתה מעלה זאת במפורש בגוף צוואתה, היא הייתה יכולה לכלול הוראות מתאימות לכך בגוף הצוואה עצמה כמו למשל "יורש אחר יורש", או יורש על תנאי דוחה, בפרט משמדובר כאן בצוואה שנערכה ע"י עורך דין. אך היא לא עשתה כן, ולא בכדי. כאשר לנתבעים עצמם אין הסבר לכך.

הנתבע מס' 1 נחקר בעניין זה, ולא ידע לתת תשובה בעניין זה, וכדבריו

"למה היא לא כתבה לג' ולאחר אריכות ימים היא תעבור לנתבעים?

ת. זה צריך לשאול את עורך הדין ולא אותי". (עמ' 31-32)

נסיבות עריכת הצוואות- צוואות נפרדות-עדות עו"ד ונוטריון -

22. נסיבות עריכת הצוואה של המנוחה מ' ז"ל מלמדות כי זו נערכה בהתאם לרצון החופשי של מ' ז"ל כפי שבא לביטוי בגוף הצוואה עצמה. כפי שעולה במפורש מעדות עו"ד, לא מצאתי בנסיבות עריכת הצוואה, כדי ללמד על כוונה אחרת נטענת לפיה התכוונה המנוחה להעביר הזכויות לנתבעים.

23. כפי שניזכר להלן, מנסיבות עריכת שתי הצוואות, עולה כי מדובר בשתי צוואות נפרדות עצמאיות, וכל אחת עומדת בפני עצמה, ללא קשר ביניהן.

24. על נסיבות עריכת הצוואה, העיד עו"ד .

מדובר בעד אובייקטיבי; מעדותו עולה כי הוא מאותה משפחה אבל קירבה רחוקה, הכיר את ג', ואת מ' ז"ל, אך לא היכרות קרובה, הוא הכיר אותן עת טיפל עבור אחיו בעסקת מכר שאחיו רכש מהן חלקת אדמה, (עמ' 6 ש' 30-32), את התובע ואת אבי הנתבעים הכיר מרחוק, בכל מקרה עו"ד מסר כי אין לו כל עניין (עמ' 12 ש' 30 עמ' 13 ש' 6-1). עו"ד הותיר בי רושם חיובי ומהימן ביותר, התרשמתי כי הוא מעיד על הדברים כהווייתם ועדותו זכתה לאמוני.

25. עו"ד מסר בעדותו כי הוא ערך את שתי הצוואות, זו של מ' ז"ל וזו של ג' ז"ל, הוגשו וסומנו בספח 1/ נספח 2 (עמ' 15-12) והחתים אותן .

26. לעניין נסיבות עריכת הצוואות מסר עו"ד בעדותו :

"..התקשרה אליי ג' וביקשה ממני לבוא לבית שלהם כי משרדי בעיר X, על מנת לדבר עם האמא שלה, היא הייתה בבית והאמא ביקשה ממני לערוך צוואה, באופן פתאומי היא (האמא) קמה והביאה לי צוואה כבר מוכנה אני לא זוכר מי ערך אותה אבל עם כל הנתונים, ביקשה ממני לקרוא לה את הצוואה ובכל סעיף שהיא מבקשת לשנות אותו היא ביקשה ממני לציין מה היא רוצה ומה הכוונה שלה בצוואה. אני ציינתי כמה דברים מה שיא דיברה וביקשה, אחרי שהגעתי למשרד ערכתי צוואה חדשה עם אותו נוסח שהיה. זה לא נוסח שלי, אני לא עושה דברים כאלה ולא כותב את הנוסח של הצוואה. אני שיניתי מה שהיא ביקשה ממני והתכוונתי בכמה ימים לחזור לביתה להחתים אותה, אז ג' התקשרה שוב אליי וביקשה שהיא תבוא למשרד שלי, הגיעה ג' במונית וגם ביקשה ממני לערוך לה צוואה, אני אמרתי לג', אני אערוך את שתי הצוואות ואגיע לבית להחתים אותכן. תאריך החתימה הוא 11.6, לא החתמתי את ג' באותו יום, היא הגיעה אליי למשרד, ערכתי את הצוואה אחר כך ואז נסעתי לביתן ב- 11.6 והחתמתי את שתיהן בבית שלהן בנצרת." (עמ' 7 שורות 1-12).

27. עו"ד הסביר בחקירתו כי לא היה קשר בין שתי הצוואות והוא החתים כל אחת בנפרד, וכדבריו:

"אני לא הרגשתי שמ' ז"ל ידעה על הצוואה של ג' ז"ל. אני דיברתי עם כל אחת בנפרד והחתמתי אותן. כשאני הגעתי לבית החתמתי קודם את מ' ואחר כך את ג' וביקשתי מכל אחת בנפרד והחתמתי אותן בנפרד. הן גרות באותה דירה. מ' לא שאלה אותי על מה אני מחתים את ג'" (עמ' 7 ש' 12-15).

28. -מעדות עו"ד עולה כי גם במפגש ראשון עם האמא-מ' ז"ל, הוא הקפיד על קיום שיחה נפרדת אתה כדי לעמוד על רצונה, ללא נוכחות ג' בשיחה זו. (עמ' 7 ש' 16-20). כך מסר:

"כשג' התקשרה אליך והתקיים המפגש הראשון, מה נכח? ת. ג' ומ' היו בדירה באותו יום כשבאתי ואני ישבתי עם האמא לבד כשג' הכינה קפה, היא היתה במטבח. ש. כל הזמן הייתה במבטח? ת. לא, אני בקשתי ממנה גם לא להגיע עד שאני אסיים. אני רציתי לדעת מה אמא חושבת." (עמ' 7 ש' 16-20).

29. עו"ד נחקר גם בשאלה אם המנוחה מ' וג' ידעו על תוכן הצוואה של כל אחת מהן. הוא הדגיש בחקירתו כי גם המנוחה וגם ג', לא דיברו בפניו, על תוכן הצוואה של כל אחת מהן. אם כי הוא לא יודע להגיד אם אחת ידעה על תוכן צוואת של השנייה. (עמ' 9 ש' 2-12) מה שכן, עו"ד מסר: **"אני לא הרגשתי שמ' ידעה על הצוואה של ג'" (עמ' 7 ש' 12-13); כן, מסר: "מ' לא שאלה אותי על מה אני מחתים את ג'." (עמ' 7 ש' 15)**

30. עו"ד נחקר בשאלה ספציפית, אם מ' ז"ל אמרה לו שהיא רוצה להוריש את קומת הקרקע לנכדים שלה, והוא השיב בשלילה. (עמ' 12 ש' 16-18) עו"ד הוסיף כי ג' – ולא המנוחה מ' – היא זו שאמרה לו כי האמא לא יכלה לכתוב מה שהיא רוצה בצוואה לנכדים כי אולי הם יזרקו את ג' לרחוב, (עמ' 12 ש' 18-24) מהעדות הנ"ל עולה במפורש ובבירור כי המנוחה מ' רצתה להעניק הזכויות לג' ולא לנכדים כי היא חששה שהנכדים יזרקו את ג' מהדירה.

31. **מסקנה** – מעדות עו"ד עולה כי, מדובר בשתי צוואות נפרדות ועצמאיות. לא הייתה שום כריכה או תיאום בין שתי הצוואות. עו"ד ערך את הצוואה של המנוחה מ' לפי רצונה, ולא היה כל בדל ראייה לכך כי המנוחה מ' ציוותה חלק מעיזבונה לג', בכפוף לכך שג' תוריש את חלקה לנתבעים. עו"ד חזר והדגיש כי שמר על הפרדה בין שתי הצוואות, דיבר עם כל אחת מהמצוות, בנפרד, והחתים כל אחת בנפרד. שתי המצוות, מ' וגם ג' ז"ל, לא דיברו בפניו, על תוכן הצוואה אחת של השנייה. מעדות עו"ד ניתן ללמוד שלא היה כל "תיאום" או התניה בין מ' ז"ל ובין בתה ג', אף אחת לא הייתה מעורבות בצוואה של השנייה, ולא היה קשר בין צוואותיהן. למ' ז"ל היה רצון חופשי להוריש זכויותיה לבתה ג', וגם לג' היה רצון עצמאי וחופשי להוריש את זכויותיה שירשה מאמה, לאחיינים שלה – הנתבעים כאן.

32. בנסיבות אלה, אין ללמוד מצוואת ג' ז"ל, על כוונה ורצון של המנוחה מ' ז"ל להוריש את הזכויות לנתבעים. אין לקשור בין שתי הצוואות ולהכפיף אחת לשנייה. ענין זה דווקא פוגם ברצון המצווה המנוחה. המנוחה ציוותה את הזכויות לג', ללא קשר למה שתיעשה ג' ברכושה.

33. טענת הנתבעים כי פטירת ג' לפני אימה המנוחה, (ממחלת סרטן) המוקדמת והלא צפויה, היא זו שגרמה לתקלה ולאי הגעת הזכויות לנתבעים, אינה מדויקת. כאמור, ... המנוחה לא ציוותה זכויות לנתבעים, כמו כן לא הכניסה כל הוראה בעניין יורש אחר יורש, או יורש על תנאי, וגם לאחר פטירת בתה ג', לא שינתה את הצוואה ולא הוסיפה את הנתבעים כנהנים. כמו כן לא הוכח רצון של מ' ז"ל להעניק את הזכויות לנתבעים.

34. אני דוחה גם טענת הנתבעים בסיכומיהם שאילו הציע עו"ד להכניס הוראה של יורש אחר יורש בצוואה ולא לעשות שתי צוואות, היה מביא לאותה תוצאה – מובטחת-אילולא נפטרה המנוחה ג' באופן פתאומי. טענה זו, טוב אם לא הייתה נטענת. כמפורט לעיל, לא הובאה כל ראיה על כוונת או רצון של המנוחה מ' ז"ל להוריש זכויות לנכדים שלה-הנתבעים כאן, ומכאן אין לבוא בכל טרענה לעו"ד, מדוע לא דאג לכך בצוואה, לא הוכח שהמנוחה מ' אמרה בפניו כי היא רוצה להוריש לג' ולאחר שג' תלך לעולמה הזכויות יועברו לנתבעים. העובדה שג' החליטה לערוך צוואה ולהוריש את זכויותיה לנתבעים, מבטא את רצונה המלא והחופשי של ג', ללא קשר לרצון המנוחה מ' ז"ל. ואין לקשור בין שתי הצוואות.

ראיות אחרות-

35. הנתבעים לא הצליחו להוכיח כי כוונת המנוחה מ' בצוואה הייתה להעביר הזכויות בדירה בקומת הקרקע (וכל הזכויות שציוותה לג') לנתבעים ; כל "הנסיבות" שהצביעו עליהן, גם ביחד, אין בהן כדי ללמד על הכוונה הנטענת של מ' ז"ל.

36. מטעם הנתבעים, העיד רק הנתבע מס' 1, כאשר הנתבע מס' 2 מתגורר מחוץ למדינה. אך גם הנתבע מס' 1 לא הצליח להוכיח טענותיו.

37. הנתבע מס' 1 הצהיר, כי לאורך כל השנים, סבתא שלו מ' ז"ל הצהירה והבהירה כי הדירה בקומת הקרקע יחד עם חלק מהמקרקעין הסובבים אותה, יועברו בסופו של דבר, אליו ולאחיו, כבניו ויורשיו של בנה א' ז"ל; הנתבע נחקר לעניין זה והוסיף ואישר כי המנוחה מ' ז"ל אמרה לו את זה ישירות (עמ' 27-23). אין בגרסה זו לבדה בכדי להוכיח את רצונה וכוונתה של המנוחה בעת עריכת הצוואה.

א. הנתבע לא היה נוכח ולא מעורב בעריכת הצוואה ולא יכול להעיד על רצון הסבתא-מ' ז"ל בעת עריכת הצוואה.

ב. הנתבע מסר בעדותו כי הוא ידע על צוואת מ' ז"ל רק אחרי שנפטרה (עמ' 8 ש-7).

ג. בכל מקרה לגרסה זו של הנתבע, אין כל תימוכין בראיות חיצוניות אובייקטיביות. הנתבע טען,

כי כל המקורבים, הדודים והדודות, ידעו על הכוונה של אמם המנוחה מ' ז"ל להוריש את הבית שבקומת הקרקע לנכדים (הנתבעים כאן), אולם הוא לא דאג להזמין לעדות אף אחד מאותם "מקורבים" לא הדודים ולא הדודות; זאת ללא הסבר סביר לכך, והדבר יזקק לחובתו.

38. הנתבע מסר כי, לאחר סיום טקס אזכרה של סבתא שלו מ' - דודה שלו בשם נ' נתנה לו את מפתחות הבית בקומת הקרקע; היא אמרה לו שדיברה עם התובע סיכמו שלאחר האזכרה יתנו לו את המפתחות (עמ' 9ש20-13), אך אין בגרסה זו ולא כלום.

ראשית, הנתבע לא הוכיח, בכל ראייה, שהוא קיבל לידי את המפתחות, אף לא דאג להזמין את הדודה נ' לעדות והדבר נזקף לחובתו, זאת גם בשים לב לעדות התובעת (אלמנתו של התובע), כי מפתחות הבית של קומת הקרקע נמצאים איתם, לא ידוע לה שני מסרה את המפתחות לנתבעים (עמ' 13ש15-12).

שנית, גם אם נקבל גרסתו זו של הנתבע, הדבר אינו מלמד בכלל על כוונה של המנוחה כי הדירה תועבר לנתבעים. אציין בהקשר זה כי המנוחה הדירה את גב' נ' מהירושה.

39. הנתבע הצהיר כי למיטב הבנתו וידיעתו, סבתא מ' ז"ל נמנעה מלרשום את הזכויות בקומה הראשונה ישירות ע"ש האבא שלו מאחר ומצד אחד הקומה הראשונה שימשה בעיקר למגורי הסבתא המנוחה יחד עם הדודה ג', כאשר דודה ג' לא הייתה נשואה וסבתא בקשה להבטיח את מקום מגוריה. מצד שני, אביו ז"ל נקלע לקשיים כלכליים והיה חשש לאבד את הזכויות בקומה הנ"ל במידה ויועברו ע"ש האבא ז"ל; מכאן עלתה ההצעה שהזכויות בקומה הראשונה ובאדמה, ירשמו ע"ש דודה ג' והיא תדאג להעביר את זכויותיה בקומה הנ"ל לנתבעים. אולם הנתבע לא הוכיח, בלשון המעטה, גרסתו זו. מדובר בגרסה של בעל דין ישיר ומעוניין, ללא כל תימוכין בראיות אובייקטיביות חיצוניות.

גם מחקירתו עולה, אם בכלל, כי זה היה רצון אביו ו/או רצון ג' ואין שום הוכחה כי היה מדובר ברצון ובכוונה של המנוחה מ' וכדבריו:

" זה ידוע שאבא שלי היה בתהליך של פשיטת רגל ולא רצה לשמור על שמו ורצה שזה יעבור ישירות אלינו אבל דודה שלי גרה בבניין ואבא שלי לא רצה לעקוף אותה ולפגוע ברגשות שלה אז הוא עשה את זה דרכה, זה היה גם רצון של אבא שלי". (עמ' 8ש27-32)

40. בנוסף, בשים לב לכך שהנתבע לא היה מעורב בעריכת הצוואות ולא יכול להעיד על נסיבות עריכתן, הרי נשמט הבסיס להצהרתו לפיה בפועל באותו יום בו חתמה הסבתא מ' ז"ל על צוואתה, היא דאגה שתיערך צוואה של דודה המנוחה ג', כאשר באותה צוואה הורשה הדודה ג' את כל הזכויות שתיקבל מאמה מ' ז"ל בנכס - לנתבעים. לנתבע אין ידיעה ישירה לכך, והצהרתו מבוססת על השערה וספקולציה בלבד.

41. לשיטת הנתבעים מבדיקת הסעיפים שעו"ד הצהיר שתוקנו על ידו, עולה כי ברובם, התיקון היה ע"י הכנסת שמה של ג', דבר המעלה שבצוואה הישנה הייתה כבר חלוקה של הזכויות ובצוואה החדשה הוכנס שמה של ג' במקום שמו של נהנה אחר, דבר המחזק את הגרסה בעניין כוונת המנוחה מ'.

אין ממש בטענה זו ואין לה כל בסיס בראיות. אמנם עו"ד מסר בחקירתו כי המנוחה מ' מסרה לו מסמך והוא ערך בו שינויים לפי בקשתה (עמ' 8) אך אין בעדות כל זכר כי שמה של ג' הוכנס במקום שמו של נהנה אחר, מדובר בספקולציות של הנתבעים וב"כ ותו לא. לא הוכח בפני כי הייתה צוואה קודמת חתומה של המנוחה, ולא הוכח כי הנתבעים או אביהן היו נהנים בצוואה הקודמת, וכי נערך שינוי בשמות בלבד.

42. לשיטת הנתבעים סעיף 5 לצוואה מעיד כי הכוונה האמתית של המצווה הייתה שקומת הקרקע תועבר בסופו של יום לבעלותם, שכן המנוחה מ' ז"ל דאגה לזכות המעבר שלהם עוד בצוואה זו. אך גם לא מצאתי בטענה זו ממש.

סעיף 5 לסעיף 1 לצוואה- מדבר בעד עצמו. לשונו פשוטה וברורה, ולפיו-ציוותה המנוחה מ' ז"ל לתובע את הבעלות בחלקה המשמשת חניון רכבים, אך אסרה עליו לסגור את החלקה אם בשער או בכל דרך אחרת, והיא ציוותה שתינתן לנתבעים זכות מעבר לקומת הקרקע, ורק במקרה חירום יוכלו לחנות רכב; כאשר היא ציוותה את קומת הקרקע לבת ג'. לשון הסעיף ברורה ומדברת על זכות מעבר, מחלקה זו לדירה בקומת קרקע, אין בסעיף כל התייחסות כי דירת הקרקע תועבר בעתיד לבעלותם של הנתבעים.

עו"ד נחקר לגבי סעיף זה ומסר כי, הוא כתב מה שבקשה המנוחה. והיא ביקשה ממנו במפורש שלנתבעים תהיה זכות לעבור ולחנות גם רכב. הסעיף אינו מדבר על הדירה עצמה. (עמ' 31-27 ועמ' 9-3) אמנם עו"ד לא ידע לומר מדוע ביקשה המנוחה סעיף זה (עמ' 9 ש' 4-10), אך אין בכך בכדי לפגוע בעדותו.

43. בהקשר זה אציין, כי התובעת, כן נתנה מצידה הסבר לסעיף 5 לצוואת מ' ז"ל. לדבריה, היה סכסוך ביניהם לבין משפחת הנתבעים, והמנוחה אפשרה למשפחת הנתבעים זכות חניה ברגע שהם באים לבקר את הסבתא שלהם. (עמ' 18-12); כשנשאלה התובעת אם יכול להיות שבגלל שהם ילדים של הבן א', הבעלים של קומת הקרקע, היא השיבה באופן חד: **"לא נכון, כל הזמן חמתי היתה אומרת שא' יהיה מאושר אך מרוחק מכאן כי כל הזמן היה סכסוך ובעיות בין א' לבין בעלי המנוח"** (עמ' 19-). גם מעדותו של הנתבע התרשמתי, כי הקשר בינם לבין התובע, לא היה קשר קרוב (עמ' 32-27, עמ' 10-2).

44. חוסר בצוואה-

אינני מקבלת טענת הנתבעים כי, מות המנוחה ג', יצר חוסר בצוואה של המנוחה מ', כך שהמנוחה מ' לא צפתה את המוות הפתאומי של הבת ג', ועל כן יש להשלים את החסר ע"י העברת הזכויות לידי הנתבעים.

אמנם בתי המשפט הכירו במקרים מסוימים כי בצוואה עשוי שיתגלה חסר, במרבית המקרים, החסר נובע בשל אירועים שהתרחשו בין מועד עריכת הצוואה לבין מות המצווה, ושלא נצפו בצוואה עצמה, אך ביהמ"ש ישלים את החסר כאשר הוראות הצוואה (המפורשות או המשתמעות) יוצרות מצב הנוגד את אומד-דעתו של המצווה; כך למשל מקרה ובו המצווה ציווה את כל רכושו לשני ילדיו, לאחר עריכת הצוואה ולפני מות המצווה נולד ילד נוסף, שתיקת הצוואה ביחס לילד הנוסף עשויה, בתנאים מתאימים, להיחשב כחסר ובית המשפט רשאי להשלימו, יש להשלים החסר על-פי רצונו ההיפותטי של המצווה. הרצון שיש להניח כי

היה לו בעת עריכת הצוואה אילו נתן דעתו לחוסר, השופט ממשיך את קו המחשבה של המצווה, ומשלים באמצעותו את שהמצווה עצמו החסיר(ראה עמ"ש [ע"א 6499-10-16](#)) [פורסם בנבו].
אך אין זה המקרה שבנדון. לא הוכח בפנינו כאמור לעיל כי, היה קשר בין שתי הצוואות ולא הוכח רצונה של המנוחה מ' ז"ל, שהיא תוריש את הזכויות לג' בתנאי שג' תוריש לנתבעים. המנוחה לא גילתה רצון זה בפני עו"ד עורך הצוואה, ולא ברור, אם בכלל ידעה על הצוואה של ג', לא הוכח מה היה רצונה של המנוחה מ' אילו ידעה שהבת ג' תלך לעולמה לפניה. שוכנעתי והתרשמתי כי רצונה של המנוחה היה להעניק הזכויות לג' ותו לאו, כאשר לג' הרצון המלא והחופשי לעשות בזכויותיה כרצונה.

45. תוצאה-

הנתבעים לא הצליחו, להוכיח אף אחד מנימוקי ההתנגדות שלהם. לא הצליחו להוכיח בפרט כי למנוחה מ' ז"ל הייתה כוונה לצוות את הזכויות שהעניקה לג' לנתבעים עצמם; לא הוכיחו כי המנוחה מ' ציוותה את הזכויות לג', בתנאי או בהסכמה והבנה שג' תוריש את זכויותיה לנתבעים. הנתבעים לא הוכיחו גם כי מדובר כאן "בחסר" בצוואה שניתן להשלימו ע"י העברת הזכויות שהוענקו לג' בצוואה, לידי הנתבעים. דרישה זו הינה בבחינת "הוספה" לצוואת מ' ז"ל, מה שאין בה.

בהינתן כי, ג' נפטרה לפני המנוחה, כשהיא רווקה וללא ילדים, ולאור הוראות [סעיף 14\(א\) לחוק הירושה](#) התשכ"ה 1965, יוצא כי, המנה של ג' בצוואה מתחלקת בין היורשים על פי דין של המנוחה (למעט הבנות - אשר הדירה אותן המנוחה מ' ז"ל מהעזבון בהתאם לצוואה).

46. בנסיבות אלה אני מורה על דחיית התנגדות של הנתבעים.

סוף דבר-

47. אני דוחה את התנגדות לבקשה למתן צום קיום צוואה ולבקשה למתן צו ירושה.

48. צו קיום צוואה וצו ירושה יינתנו במסמך נפרד.

49. אני מחייבת את הנתבעים, ביחד ולחוד, לשלם לתובעת שכ"ט עו"ד והוצאות בסך כולל של 5,000 ₪.

50. המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים ותסגור את התיק.

ניתן היום, י"ז שבט תשפ"ג, 08 פברואר 2023, בהעדר הצדדים.

גימילה ג'בארין כליפה 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)